

erőnek az idegen hatásokat átalakító működéséről szóló fejezetéhez írt s finom művészettel elemzett példasor»-nak tekinti a könyvet, amelyben a szerző «költészetünk *anyajellege* gyanánt érezte a nemzeti érzést». S valóban Beöthy irodalmunk «legáltalánosabban jellemző sajátosságát ebben a mindig munkáló nemzeti érzésben. . . . jelölte meg». Méltán mondja tehát Kéky «boldogabb időkből átszüremlő sugárnak» azt a szellemet, amely Beöthy «mélységes fajszereteté»-ből, «verőfényes optimizmus»-ából kiindulva a legnemzetibb tudománynak magas régióin át ebből a szép könyvből jut el hozzánk.

Jól használható *Könyvészeti függelék* is csatolt Kéky a kis kézikönyv végéhez. A «repertorium egyik fele irodalomtörténet-írásunk legfontosabb dolgozatait csoportosítja, mégpedig könnyebb kezelhetőség kedvéért betűrendben»; természetesen nem az irodalomtörténetírók betűrendjében — ahogy egyik-másik könnyebb fegyverzetű irodalomtörténetíró teszi — hanem nagyon helyesen a költők és írók betűrendjében. Az egyes íróknál tehát megtaláljuk a rájuk vonatkozó fontosabb dolgozatok címét. A kiválogatás érdeme teljesen Kékyé, eddig nem volt ilyen megbízható, rövid összeállításunk. Ebbe a betűrendbe illeszti bele a fontosabb összefoglaló munkákat is. A repertorium másik fele, a tárgy történeti rész: «*Közös témáról szóló nagyobb szépirodalmi dolgozataink*» jegyzéke (a témák betűrendjében), szintén értékes, gondosan összeállított, tanulságos gyűjtemény.

Meg kell még emlékeznünk a kötetet díszítő sok szép illusztrációról, amelyek nemcsak «tárgyi vagy hangulati kapcsolatban» vannak a szöveggel, hanem valóban stilszerűek is, régiek, egykorúak. A kiválogatás itt is Kékyt dicséri, aki ezzel a izléses kötettel csak növelte Beöthy olvasóinak a számát s újabb tisztelőket szerzett nemcsak a nagy mesternek, hanem a hálas tanítványnak, Kékynek is.

HEGEDÜS ZOLTÁN.

Valkai András: Bánk bánnak históriája közli és a Bánk bán monda eredetével bevezette *Ballai Károly*. Négy hasonmással. Budapest, 1930. 8-r. 44 l.

«Katona József emlékének!» ajánlja a szerző ezt a külsőre nézve csinos kis füzetet; ha azonban a tartalmát vizsgáljuk, bizony nem épen méltó Katonához. Ballai, a gyermektanulmányi író, idegen területen jár, s itt nincs biztos mértéke; művét ugyan a nagyközönségnek szánta, sőt — amint mondja — «a tanulóifjúságra is» gondolt. Mindez azonban épen nem menti a munka gyengeségét, rendszertelenségét, csak érthetővé teszi.

Valkai Bánk-históriáját ugyanis már 1878-ban közölte Heinrich Gusztáv *Valkai Bánk bán-éneke* címen¹. Ennek a rövid közlésnek a megállapításaihoz Ballai semmi újat nem tesz, sőt egyáltalában nem is említi, pedig munkája III. fejezetében nyíltól volna rá alkalma. Heinrich a kolozsvári kiadás szövegét adja, amely szerinte jobb az 1754-i debreceni kiadásnál; az eltérő helyeket jegyzetei mutatják. Ballai a debreceni kiadást közli, persze a variánsok jelzése nélkül egyéni módszerrel átírva.

¹ (Abafi-féle) Figyelő, V. kötet. (1878.) 127—133. l.

Ennyi a munka irodalomtörténeti vonatkozású része. Ezt a kevés és ismerős anyagot azonban bőséges körtéssel juttatja el olvasóihoz. Hosszadalmas volna, ha elsorolnánk, hogy a szerző mi mindent hord össze dolgozatában a Bánk bán-mondával kapcsolatban, tehát elhagyjuk; célunk ugyanis inkább a figyelmeztetés volt, mint az ismertetés.

HEGEDÜS ZOLTÁN.

Doktori értekezések 1929—30-ban.

(Második, befejező közlemény.)

9. *Bánrév György: Vörösmarty Salamon királya és történeti forrásai.* Budapest, 1929. 8.-r., 71 l. — A terjedelmes dolgozat részlete egy nagyobb, sőt arányaiból következtetve, igen nagy munkának, amely Vörösmarty történelmi drámáiról szól, s egymagában is csak része a *Salamon királyt* fejtegető fejezetnek. A maga nemében figyelemreméltó részlet. Alapös filológiai készültséggel és módszeres munkával két kérdésre ad feleletet: az egyik a dráma keletkezésének, a másik forrásainak kérdése. Az első, rövidebb fele bebizonyítja, hogy Vörösmarty a *Salamon király* első fogalmazását 1822 derekán fejezte be (az év vége felé készült el vele), de csak 1826-ban gondol kiadására: előfizetési felhívásának jóval nagyobb az eredménye, épen a *Zalán* hatása miatt, mint a *Zaláné* volt — sikere azonban annál kisebb. Forrásai közül elsőnek a Thuróczy és Fessler nyújtotta anyaggal foglalkozik. A legkisebb részletekig hatoló pontossággal igazolja, hogy Vörösmarty fő forrása még ott is Thuróczy, ahol Fessler is jól egyezik vele; de Fessler egyik-másik adatát sem mellőzte, amint Heltai Gáspárt és Virág Benedeket is kiaknáztta. Egyetlen olyan adat, mint Dezső *győri* püspöksége, elviszi szerzőnket Budai *Polgári lexikon*ához: semmi sem kerüli el gondos figyelmét, amellyel megállapítja, hogy Vörösmarty nagy tisztelettel ragaszkodott a történelem hiteles adataihoz és tárgyi vonatkozásban képzeletét alárendelte a históriának. A történelem külső adataiba azonban a maga eszményei varázsolta életet: lírai szubjektívizmusából következik, hogy a maga költői ideálját rejti el Salamon korába. A jeles dolgozatnak hibája, hogy mindezt megállás nélkül, tömör egymásutánban, fásasztó részletezéssel mondja el. Érdekes lett volna Vörösmarty történetiszemléletének fejlődését is látnunk a *Salamontól* a *Zalánig*.

10. *Luxemburger Irén: Obernyik Károly élete és munkái.* Budapest, 1929/30. 8.-r., 52 l. — A dolgozat készültét megokolja, hogy Obernyiknek Ferenczy József dolgozatán, amellyel Obernyik munkáinak kiadását bevezette, és Faragó Márton kísérletén kívül nincsen életrajza, méltatása. Síma, gördülékeny elbeszélő formában, a költő kéziratainak, levelezésének felhasználásával, minden messzebbrenéző törekvés nélkül foglalja össze a szerző az adatokat, nem győzván eléggé hangsúlyozni, hogy egy közepes tehetségű író zökkenés nélkül eltelt pályájáról van szó. Alkotásait modorosán, iskolás jelzőkkel jellemzi, maga is «közepes átlagot» ad, nincsenek problémái és mélyebbre nem is lát: még a francia romanticizmus vagy Shakespeare